

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Deputacija slovanskega in nemškega učiteljstva v parlamentu.

Dunaj, 24. oktobra 1913.

Za zadnjo številko »Učiteljskega Tovariša« sem poslal brzojavno poročilo, da se je v sredo, dne 22. t. m., zglasila v državnem zboru deputacija Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji in Nemško-avstrijske učiteljske zveze, da urgira na merodajnih mestih naglo in ugodno rešitev učiteljskega krušnega vprašanja.

Ker je rešitev tega vprašanja v najožji zvezi z rešitvijo malega finančnega načrta, je deputacija pozvala tako vlado kakor posamezne klube drž. poslancev, naj čimbolj pospešijo ugodno rešitev malega finančnega načrta. Materialne sile vsega avstrijskega učiteljstva so izčrpane — nagla in izdatna pomoč je nujno potrebna; edina rešitev tega našega krušnega vprašanja je definitivna regulacija plač s pomočjo vlade.

Poslanci so — kakor še vedno — obljubili podporo. Bližnja bodočnost pokaže, koliko je verjeti besedam.

Ministrski predsednik grof Stürgkh je pazljivo poslušal izvajanja predsednika Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji, tovariša M. Hajnega. Predsednik Hajny je predvsem omenil Kranjsko, kjer postopajo z učiteljstvom, ki ne pripada vladajoči S. L. S., odločujoči v deželni avtonomiji, na tak način, da nasprotuje to vsej humaniteti. — Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji predloži vladi v najkrajšem času spomenico o razmerah naprednega učiteljstva na Kranjskem. Predsednik Hajny je naprosil grofa Stürgkha, naj to spomenico natančno prouči. Kranjsko učiteljstvo je sedaj v Avstriji najslabše plačano.

Ministrski predsednik je odgovoril, da si vlada najiskrenejše želi, da se učiteljstvu vsaj deloma odpomore že za leto 1913. Ako pa to nikakor ne gre, moramo upati, da nastanejo razmere, ki bodo za leto 1914. omogočile več nego le provizorično reformo učiteljskega materialnega vprašanja. Naloga vlade in strank je, da odstranijo vse zapreke, ki stoje na poti, da preprečijo vse neplodne debate, da

se posreči združenemu prizadevanju vseh deloljubnih strank rešitev finančnega načrta.

Deputacija se je oglašila tudi pri vodji finančnega ministrstva, baronu Englu. Poudariti treba, da je vse napredno avstrijsko učiteljstvo brez ozira na naravnost kot en mož nastopilo v prilog zatiranemu naprednemu učiteljstvu na Kranjskem. To nam daje upanje, da pride kmalu rešitev iz neznosnega položaja.

Bodite previdni — sovražnik je na preži!

V 247. številki z dne 27. oktobra t. l. priobčuje naš najbližji prijatelj, kar jih imamo pod božjim solncem — »Slovenec« — pod naslovom »Učiteljski agitatorji« ta znameniti odjek svoje socialne izobrazbenosti in političke dostojnosti:

»Iz več okrajev dobivamo poročila, kako znani mladinojci-učitelji zvršujejo zdaj svoj poklic. Vadijo se v spisju po liberalnih listih in letakih; v računstvu, ko soštevajo svoje privržence in jih v svojih glavah poljubno množe, v živah, ko poučujejo, kako bi se dalo za liberalno agitacijo posnemati krta; v poljedelstvu, ko tuhtajo uporabo gnojnice za politične boje, in v telovadbi, zlasti v prevračanju kozolcev in v bežanju. Dopisnikom bodi povedano, da ne nameravamo teh reči prijavljati v listu, nego da jih lepo devljemo na stran, ker se bodo zelo uspešno rabile ob drugi priliki. Za to priliko, ki pride takoj po volitvah, pa hvaležno sprejemamo tudi za naprej, kar se nam pošlje. Imenoma prosimo zlasti dopisnike iz brdskega okraja, naj ne zahtevajo od nas, da bi trtili prostor v listu z Germeki, Schmeideki itd. Naj bodo prepričani, da se bodo njihova poročila drugod mnogo uspešnejše rabila.«

Iz teh denunciativnih vrst je razvidna vsa aroganca in podlost klerikalnega žurnalista. Niti enega dneva ne more prežveti, da ne bi natolceval in denunciral. Wie der Schelm ist, so denkt er von Andern! — Vse tovariše nujno prosimo, naj bodo previdni, da jih klerikalna zlobnost in klerikalna nasilje ne spravi v nesrečo!

pa učitelju isto kot grba na hrbtu, težka sedem centov. Ker sem imel prepričanje, so me poslali sem, v faro šenturbansko češ, mu bo že smrad tukajšnjih gnojšč udušil tista uporna vetrnjašstva. Prav, da si prišel. V tistih dolgih, samotnih urah vstajajo v trudni duši misli, človek bi se rad razgovoril, samo s par besedami, rad bi čul glas, ki bi vrstal v mojem srcu kakor večna hrana. Bledi, koščeni in neobriti obraz mu je zažarel, in glas je prihajal iz tistega koticčka srca, ki se odpre samo v najslovesnejši uri.

Sedla sva, na mizi kup knjig in časopisov, in postarna ženica nama je prinesla čaja. Zunaj je začel enakomerno in počasi naletavati dež. Narahlo je udarjal na okna kakor nagrobna, midva sva pa molče posrebla čaj.

»Dolgo, dolgo se že nisva videla.«

»Odkar so te poslali sem.«

V farni cerkvi je zazvonilo, in zamolkla pesem je odmevala od gozdnatih hribov. Stržen je zavzdihnil globoko.

»In časih sva bila vedno skupaj. Prebadala sva z očmi po ljubljanskih ulicah kolegince, zvečer pa bruhala sonete. Kako daleč so že oni časi. Detalji so se izbrisali, ostala je samo neka celotna in enotna slika, ki izžareva toliko tiste navne in brezskrbne lepote. Kakor bi živel

Mi smo preverjeni, da so ti »Slovenčevi« napadi popolnoma neosnovani, ali klerikalci so zmožni storiti vse: iz nič ti pričarajo črnega vruga, ako je treba političskega nasprotnika uničiti!

Tudi mi pozivljamo svoje somišljenike, naj dobro pazijo na delo klerikalcev, naj si vse to zapomnijo, naj nas o vsem natančno informirajo, naj nam pošljejo vse tiste liste, ki jih napadajo (»Slovenec«, »Gorenjec«, »Domoljub«), da bomo ob dani priliki z dokazi in dejstvi odbili napade, ki jih »Slovenec« obeta! — Materiala imamo že dosti, a dobiti moramo vse gradivo, da bomo uspešno udarili, kadar se srečamo na bojnem polju! Karkoli čujete, berete in vidite — o vsem nas takoj obvestite! Bomo vendar dobili sredstva, da pariramo klerikalno natolcevanje! Saj smo vendar živi ljudje in državljani in imamo dolžnost in pravico, da se branimo!

V sedanjem volilnem boju pa se naj naši napredni tovariši zavedajo svoje državljanske dolžnosti, naj delajo tako, kakor jim to pripuščata zakon in vest! Nič več in nič manj!

Tudi za kranjskega naprednega učitelja mora veljati tista trohica svobode, ki jo ima vsak avstrijski državljan!

Glasovi z Goriškega.

H članku pod tem nadpisom v 43. št. »Učiteljskega Tovariša« podajam podpisani kot predsednik Deželnega učiteljskega društva za Goriško in Gradiščansko sledeče pojasnilo:

Sklical sem bil odborovo sejo za 23. september t. l., na kateri sem odboru predložil koncept vloge na deželni zbor. Predlagal sem, naj se prosí:

Učiteljske plače na Goriškem naj se regulirajo v smislu plač državnih uradnikov. Ako se to ne more takoj zgoditi zaradi neurejenih finančnih razmer, naj se začasno plače, petletnice in stanarine zvišajo, stanarina naj se všteva v penzijo in službena doba naj se zniža na 35 let. Pri svojem predlogu sem naletel na odpor. Odločilno besedo je imel tovariš Nigris, ki je kot bivši deželni poslanec trdil,

da za sedaj ne kaže prositi za regulacijo učiteljskih plač v smislu plač državnih uradnikov nižjih 4 plačilnih razredov, ker bi s tem onemogočili zboljšanje, ki se pri obstoječih razmerah da doseči. Nigrisovo mnenje je odločilo. Sklenilo se je za sedaj prositi: 1. Plače naj se določijo na 2000, 1800 in 1600 K. 2. Vse petletnice naj znašajo po 200 K. 3. Stanarina naj se primereno zviša. 4. Stanarina naj se šteje v penzijo. 5. Službena doba naj se določi na 35 let.

Tovariš Nigris je bil kot društveni tajnik, bivši deželni poslanec in najboljši poznavalec razmer v deželnem zboru naprošen, naj sestavi laški tekst vloge. Po 8 dneh je bila zopet odborova seja, na kateri je Nigris prečital laški tekst vloge, ki je bil enoglasno odobren. Društveni tajnik tov. Urbanič je poskrbel potem za slovenski tekst, in vloga je bila izročena deželnemu odboru dne 9. okt., kjer leži nedotaknjena, ker je deželni zbor odgojen. Deželno učiteljsko društvo ima še vedno dovolj časa, da vzdigne svojo vlogo na deželni zbor, jo po mojem predlogu dne 25. sept. predružači in potem zopet predružačeno vložiti. V ta namen sklicujem odborovo sejo za 6. nov. Na tej seji se lahko tudi sklene, kdaj naj se skliče veliko zborovanje, na katero se povabijo tudi deželni poslanci.

Na druga očitanja v zgoraj omenjenem članku izjavljam, da sedanje Deželno učiteljsko društvo zastopa skupne interese slovanskega in laškega učiteljstva. V času 13letnega obstoja je učiteljstvu na Goriškem pripomoglo do večkratnega izboljšanja gmotnega stanja. Društvo ni zanesilo nobene prilike, da bi ne bilo nastopilo ob ugodnem času v smislu svojih pravil. Imelo je redno vsako leto po potrebi svoje odbore seje, letne občne zbornice in zborovanja, h katerim so bili člani redno vabljani. Pri tem rad priznavam, da bi se dalo društveno poslovanje dvigniti na mnogo višjo stopnjo, ako bi društvo imelo na razpolago potrebna sredstva in bi se vse učiteljstvo toliko brigalo za društveno delovanje, kakor odborniki in malo število drugih. Podpisani za društvo ne morem več delati nego do sedaj, ker imam mnogo raznih poslov, ki mi te-

LISTEK.

BRKIN:

Na obisku.

Trudnega in zaspanega jesenskega dne sem se napotil k Sv. Urbanu, gori v brkinske hribe, kjer živi in deluje tovariš Peter Stržen. Blatni kolovozi so njo pripeljali med raztresen kup umazanih koč in razpadlih hlevov, sredi katerih stoji začrnela, nizka in neprijazna šola. Potrkam. Ležal je zleknen na postelji, komaj da me je pozdravil. Oblaki cigaretne dima so se valili po sobi, veliki kakor pokopališče, v katero je strmelo dvoje velikih okenj. Skoro prazna je bila soba. Nad posteljo je visela slika mlade, preproste žene, blagih oči, kakor tih spomin iz preteklosti; sredi izbe je pa stala belo pregrnjena miza, ob steni pa omara. Vse tako samotno, zapuščeno, pozabljeno.

Počasi je vstal in mi stisnil roko, v očeh mu je pa zableščalo kakor študentu, ki je dobil poljub.

»Iskreno pozdravljen, draga duša! Glej, vrgli so me sem. Nisem se odkrival na devet korakov, in v možganih se mi je rodilo prepričanje. Prepričanje je

na dveh, povsem različnih svetovih, veže jih samo ta oguljena slika tu. Saj se spominjaš?»

Na prvi pogled sem se spomnil dekleta, velikih, temno-rjavih oči in kostanjevih las. Pravili so, da je bila pesnica. Ni čudno. Pesnik je bil tudi Stržen, in ljubila sta se. Vsako jutro mu je donajala svežih cvetk: tulpe, vrtnice, naglje itd. Ko je odšla na službo, je umrla tudi ljubez. Pozneje sem jo srečal le redkokdaj še, a njene oči so izgubile tisti tihi in krasni blesk, postale so tako vsakdanje. Izpremenila se je vsa. V mestu jih vidi človek stotine, gre mimo njih in se ne ozre.

»Saj poznaš to povest? Glej, časih se ozrem v to sliko, kadar zahaja zunaj solnce, in tedaj bi planil pokonci ter romal daleč, daleč za to zlato oblo, v deželo, kjer so ljudje, blagi in dobri. Človek se vzpenja v oblake, a se premika komaj po bergljah. Vrgel bi sliko skozi okno, a roka ohromi, samo na dušo leže nekaj težkega, kakor zla slutnja. V srcu vzplamtí neko neizrazno hrepenenje, kvišku, naprej, a obsedim kakor mrtev, zapalim si cigareto ter razpihavam bele oblačke, pred menoj pa vstane vsa, kakor je bila nekoč, in najini duši šepčeta pesem o rojstvu pomladi.«

»Kako ji je danes?»

»Ne vem. Sicer pa pustiva to. Ne kličiva mrtvecev iz grobov.«

Zunaj se je začelo počasi mračiti, vstala sva. »In kdaj se zopet vidiva?»

»Morda ne več tako kmalu, dolga pot je do tebe in težka.«

»Vem, a zato sem tukaj. Redko zaide sem kak zandar ali financar, spomladi je bil pa tu živinozdravnik.«

»Torej si popolnoma odtrgan od sveta in njegovega mrzličnega vrvenja?»

»Da, vidim samo v nebo, ob lepih večerih prisluškujem tihi pesmi gozdov, časih pa uživam tako strastno divje divjanje elementov.«

Poslovala sva se.

»Torej, če nočeš še ti priti v faro šenturbansko, klanjaj se, da se ti popolnoma omehča hrbtenica, in če fajmošter pridiguje, da se vrti solnce okrog zemlje — spoštljivo prikimaj, ne enkrat, ampak sedemkrat. Spomni se me še kdaj.«

Odšel sem in čez nekaj časa sem se ozrl; zadelo se mi je, da stoji še vedno na razpotju in zre za menoj.

Zamolčko so odmevali moji koraki po temnih gozdovih, in težke so bile moje misli. Daleč nekje je zalajal pes...

ga ne dovoljujejo. Za dober razvitek društva bi morala ena odborova oseba toliko časa porabiti za društveno delovanje, kakor občinski tajnik velike županije. Kdor čuti za to potrebno moč in sposobnost, naj se zgledi; sprejememo ga z odprtimi rokami in damo mu na izbero vsa častna mesta. Društveni predsednik bo prvi zanj agitiral. Potrebno je pa še eno: **Dosedanji malomarni člani društva se morajo vsaj toliko poboljšati, da bodo redno plačevali letnino in prihajali k letnim občnim zborom.** Če to store, jim društvo ne bo tako neznan kakor do sedaj. Omeniti mi je še eno. Sedanje Deželno učiteljsko društvo zastopa skupne interese slovenskega in laškega učiteljstva in ni prav nič na poti ustanovitvi deželne zveze goriških učiteljskih društev. Naši laški tovariši že imajo tako zvezo; ustanoviti bi se morala tudi pri nas, a sama se noče ustanoviti. Kar imamo boljših moči med nami, te se pehajo za postranskiimi zaslužki, ker od stanovskih dohodkov ne morejo z družino dostojno živeti. Od nas starejših, ki se že bližamo koncu službene dobe, se zopet ne more tirjati, da bi zadostili s svojim delom vsem potrebam. **Treba je, da se tovariši in tovarišice srednje dobe dvignejo in gredo na stanovsko delo!**

V Solkanu, 26. oktobra 1913.

Fr. Bajt.

Viharno zborovanje čeških učiteljev.

Praga, 26. oktobra 1913.

Češki učitelji so priredili danes v Pragi veliko zborovanje, na katerem so manifestirali za izboljšanje učiteljskih plač. Na zborovanju je prišlo do jako mučnih prizorov. Učitelj Bima je v svojem govoru ostro napadal navzoče poslance in jim očital, da znajo pač skrbeti za sebe, dočim so na učiteljstvo popolnoma pozabili. Zborovalci so govorniku demonstrativno pritrjevali in mu viharno ploskali. Socialistični poslanec Nemeč in pa narodno-socialna poslanca Klofač in dr. Baxa so protestirali proti očitanjem govornika in označili govornikove insinacije za nesramno laž. V znak protesta so zapustili zborovanje, a zborovalci so vpili za njimi: »Hamba!« Koncem shoda je bila sprejeta resolucija, v kateri se zahteva takojšnja ureditev izboljšanja učiteljskih plač, sicer bodo učitelji primorani, da posežejo po najenergičnejših sredstvih, če bi se pereče vprašanje še nadalje zavlačevalo.

Iz naše organizacije.

SKUPNE ZADEVE.

Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji.

II. Državni posvetovalni odsek.

Referent tov. Jos. Smrtka omenja v uvodu svojega referata iniciativo za gojenje skupnih stikov z nemškimi tovariši, ki so jo češki učitelji že pred leti dali, pa se ji tedaj Nemci še niso pridružili. Če prihajajo sedaj sami s predlogom na ustanovitve skupnega izvrševalnega organa, tedaj je to dokaz, da smo si pri njih dobili respekt in da je to naš uspeh. Na to označi temeljne principe svojega predloga za poslovnik državnega posvetovalnega odbora. Po daljši debati se sprejmejo predlogi referenta s tem besedilom:

Poslovnik »Državnega posvetovalnega odbora svobodomiselnih učiteljskih Zvez vseh narodnosti v Avstriji.«

1. Namen »Državnega posvetovalnega odbora svobodomiselnih učiteljskih Zvez vseh narodnosti v Avstriji« je, posvetovati se o šolskih in učiteljskih vprašanjih, v kolikor spadajo v okvir državne zakonodaje in v vprašanjih, v katerih bi bil umesten skupen nastop tudi v posameznih deželah, in izvajati sprejete predloge.

2. V »Državnem posvetovalnem odboru« je Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji zastopana s 13 člani, Deutsch-österreichischer Lehrerbund ravnotako s 13 člani, italijanska in rumunska Zveza imata vsaka po enega člana. Razen tega so člani »Državnega posvetovalnega odbora« predsedniki Zveze slovanskega učiteljstva in Lehrerbunda, njihovi tajniki in zapisnikarji. — Predsedniki, tajniki in zapisnikarji se glasovanja ne udeležijo. Zastopniki Zveze slovanskega učiteljstva se na posamezne deželne organizacije razdele tako, da pride na 3000 članov en član odbora in tako, da bi bila vsaka narodnost zastopana vsaj z enim članom. Razdelitev števila zastopnikov za posamezne narodnosti določuje odbor Zveze. Imenovanje teh zastopnikov se prepušča od slučaja do slučaja deželnim organizacijam, katerih se tiče. Deželne organizacije morejo pošiljati k sejam tudi več članov, ki bodo pa vsi imeli le posvetovalno pravico.

3. »Državni posvetovalni odbor« se snide najmanj enkrat na leto. Na sejah predsedujejo vrsteč se predsednik Zveze slovanskega učiteljstva in predsednik Deutschösterreich. Lehrerbunda ali pa njihovi namestniki, in sicer tako, da eni seji predseduje predsednik Zveze, drugi predsednik Lehrerbunda, kar pa ne izključuje, da bi predsedujoči predsednik ne mogel tudi na seji izročiti svojega urada drugemu predsedniku. Če ima referat o vprašanju, ki je na programu, naj se sploh tako zgodi.

4. Vsak udeleženec more pri debati se posluževati svojega materinskega jezika in ima pravico, da se mu govori, predneseni v drugem jeziku, pretolmačijo na jezik, katerega razume. V vsaki seji vodita zapisnik dva zapisnikarja: eden v tem slovanskem jeziku, ki je točasno poslovni jezik Zveze, drugi v nemškem jeziku. Predlogi, v katerih se glasuje, se podajajo pismeno in se prilagajo v originalu k protokolu. Če se vključi temu pojavijo diference v tekstu pri končnem zapisniku, tedaj velja za avtentično besedilo vpis ali stilizacija predloga, postavljena v tem iz navedenih jezikov, v katerem je bil predlog od predlagatelja pred glasovanjem formuliran.

5. Za sprejete se smatrajo predlogi, za katere je glasovalo najmanj dve tretjini prisotnih članov, ki imajo glasovalno pravico. Deželna društva, ki se seje ne udeležijo, morejo svojo glasovalno pravico prenesti na kakšnega drugega člana iz druge zastopane organizacije. Neoporečnost sklepov za vse organizacije nastane šele, če ni tekom 8 dni nobena deželna organizacija ugovarjala. Sklepi, soglasno storjeni, morejo biti v imenu vseh organizacij publicirani in izvedeni tudi brez zavlačevanja, če bi iz zavlačevanja grozila kakšna nesreča ali škoda, če vsi člani odbora prevzamejo za nje osebno odgovornost napram svojim organizacijam.

Urdujoči predsednik skrbi za izvedbo sprejetih sklepov, če odbor kaj drugega ne določi.

6. »Državni posvetovalni odbor« sklicujeta po medsebojnem sporazumu predsednik Zveze in predsednik Lehrerbunda.

7. Kritje potovalnih izdatkov, prehrane in prenošišče je interna zadeva državnih zvez. Ostale izdatke krijeta v enaki višini Zveza in Lehrerbund.

(Dalje.)

Štajersko.

Zveza slov. učiteljev in učiteljic je razposlala 24. dne oktobra na vsa okr. učiteljska društva okrožnice s pozivom, da skličejo takoj zborovanja, oziroma odbore seje, v katerih naj razpravljajo o načinu razdelitve draginjske doklade 1914. Tozadavna poročila in nasvete morajo poslati do 31. oktobra Zvezinemu predsedniku v Ormož, ker dne 1. novembra ob pol 9. uri zjutraj ima Zveza v celjski okoliški šoli, a dne 3. novembra Lehrerbund v Gradcu odbore seje. Pozivi na društva so bili poslani tudi našim dnevnikom, ker bi prišli v »Tovarišu« prepozno.

Vodstvo.

Učiteljsko društvo za brežiški in severniški okraj zboruje dne 16. (ne 9.) novembra t. l. ob pol 11. uri dopoldne v Rajhenburgu po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Zborovalna poročila. 4. Predavanje. 5. Slučajnosti. Pobirala se bo tudi še udnina za Slov. Solsko Matico. Pričakujemo obilne udeležbe.

Odbor.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje v četrtek dne 6. novembra 1913 točno ob 10. uri. Spored: 1. Dopisi. 2. Poročila, in sicer a) o »Zavezinski skupščini«, b) o stanju regulacije učiteljskih plač, c) o plačevanju društvene članarine. 3. Eventualno predavanje o lepopsiju v ljudski šoli. 4. Slučajnosti. Tovarišice in tovariši! Dolgo nismo bili skupaj! Dolgo si nismo podal rok ter zrl si v oči! Čut tovarišstva pogreša odduška ter želi svidenja. Pridite v obilnem, ako mogoče, v polnem številu!

Odbor.

Učiteljsko društvo za laški okraj je zborovalo v soboto, dne 18. t. m., ob polu 10. uri v šoli na Zidanem mostu. Oziraje se na to, da je bil ta dan za udeležence pouka prost in da je bilo res krasno jesensko vreme, bi bilo pričakovati pač še številnejše udeležbe. — Ob določeni uri otvorili tovariši predsednik zborovanje ter pozdravi navzoče nekako tako-le: »Še nobenkrat nisem otvoril našega zborovanja s tako povzdignjenim duhom in vselega srca, kakor storim to danes. Znano vam je, da je naša večletna borba za izboljšanje našega gmotnega položaja končala z vidnim uspehom. Je to prvi žarek veselja v naša obupajoča srca. Po 22urni seji dež. zbora se je enoglasno odobrila vsota 1.200.000 K v izboljšanje učiteljskih plač. — Dragi! Komu se pač imamo poleg poslancev za ta uspeh najbolj zahvaliti? Zmajali bode

z glavo, a vendar je tako, da pred vsem sami sebi, t. j. učiteljski organizaciji. Zakaj vendar omenjam vse to? Verujte mi, da predvsem zato, da po tem vidnem uspehu naših prizadevanj ne prenehamo v boju za svoje pravice. Nobenega učitelja, nobene učiteljice ne smatramo nam vrednega tovariša ali tovarišice, ki ni z nami, ki se ogiblje naših sestankov, ki stoji ob strani, kadar se drugi bojujemo, ki le čaka, da se okoristi s trudom drugih. Takim našim zaničevanje, naše preziranje! Hamba! — Točke dnevnega reda so se prereševale in rešile. Posebno zahvalo in obče priznanje je žela hospitacija v II. razredu, kjer je tov. Meško navzočemu učiteljstvu pokazal, kako je postopati pri »pripravi na spise«. — Posebno zanimiv je bil drugi del naz. nauka, kjer so otroci dovršeno odgovarjali, ali vendar tako, da se je takoj videlo, da se jih ni niti najmanj pripravljalo na obravnavačo sliko. — Tudi tokrat nam je tovariš Zupančič postregel s točnimi podatki o zborovanju Zaveze. Hvaležni so mu zato posebno oni, ki jim ni bila dana prilika prisostvovati Zavezinemu zborovanju. Hvala mu! — Zaradi ogromne nadprodukcije ženskih učnih oseb se sklene naprositi Zvezo, naj podvzame korake, da se ženska učiteljica vsaj začasno zapro, kakor se je že to zgodilo drugod. Po dvehurnem zborovanju zaključili tovariši predsednik dobro uspešno zborovanje z željo, da se zopet vsi zdravi in veseli snidemo na prihodnjem zborovanju, ki bo meseca prosinca.

Goriško.

Učiteljsko društvo za sežanski okraj zboruje dne 6. novembra t. l. v Stanjelu ob 10. dopoldne. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu referat tov. Volkova: »Psychose otroka«. Tovariše in tovarišice ter prijatelje šole najljubneje vabi odbor.

Književnost in umetnost.

Prvi redni občni zbor »Socialne Matic« v Gorici se je vršil v nedeljo, dne 26. oktobra. Poročila so pokazala, da je bilo prvo leto zelo plodonosno za »Socialno Matico«. Soglasno se je izvolil sledeči odbor: Predsednik: dr. Bogumil Vošnjak, Gorica; podpredsednik: dr. Fran Ilešič, Ljubljana; I. tajnik: Vladimir Knaflič, Gorica; II. tajnik: Karel Cigoj, Gorica; blagajnik: prof. A. Sovré, Gorica; knjižničar: prof. dr. K. Ozvald, Gorica; odborniki: dr. Vekoslav Kisovec, Trst; F. pl. Kleinmayr, Trst; Andrej Čok, Trst; prof. I. Berce, Ljubljana; prof. dr. D. Lončar, Idrija; E. Gangl, Idrija; prof. dr. Ljudevit Pivko, Maribor; dr. Ernest Kalan, Celje.

Zvonček objavlja v svoji 11. letošnji številki to-le izbrano vsebino: 1. Davorinov: Jesenski stih. 2. Vera Levstikova: Gluhonemi Tonček. 3. Jan Reginov: Neznana bol. Pesem. 4. Fran Košir: O groblji pri Studenicah. (S podobo.) 5. Češarek: Prvo pismo. 6. Labod. Podoba. 7. Jostp Stare: Domače življenje in vojaštvo starih Slovanov. 8. Mladinoljub: Janezovo posestvo. (S podobo.) 9. Davorinov: Zgodba o beraču Damjanu. 10. Pobožnost. Podoba. 11. Ivo Trošt: Konec pravde. 12. Jan Reginov: Ciganska. Pesem. 13. Ulica v Plovidvu. Podoba. 14. Pouk in zabava: Démant. — Rešitev in rešilci. — Obletnica prve železnice. — Spal 77 dni. — Mačke. — Milijarda. — Z vlaka je padla petletna deklica. — 100 let stara žena. — Mraz v zračnih višinah. — Kako daleč gre lastovica prezimovat. — Najdaljši dnevi v Evropi. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Dr. Ljudevit Pivko, Telovadne igre, II. del. V prihodnjih dneh izide knjiga, ki jo je učiteljstvo že težko pričakovalo. Prvi del »Telovadnih iger«, ki obsega večinoma tekalne igre, se je na naših šolskih igriščih že udomačil. Drugi del obsega lučalne igre z žogo in vaje v žoganju. Vaje so obdelane sistematično in tudi igre so razvrščene od najlažjih začetkov do večjih kombinacij v preglednem sistematičnem redu, kakršnega ne dobi učitelj v nobeni tujejezični zbirki. — Mariborski Sokol nam naznanja, da razpošlje knjigo na ogled samo onim šolskim vodstvom in naročnikom, ki so poravnali znesek za prvi del. Knjiga se naročuje pri Mariborskem Sokolu, Maribor, Narodni dom, in stane vezana K 1.10, nevezana 80 vin., elegantno v platno vezana z napisom pa K 1.40.

Pavel Poljanec, Kratka zgodovina slovenskega naroda se je istotako udomačila v šolskih knjižnicah, in v mnogih šolah jo rabijo kot pomožno učno knjigo. Ker bo kmalu potreba prirediti tretjo izdajo, prosimo, da izreče učiteljstvo svoje želje in nasvete. Mariborski Sokol želi z njo ustreči zlasti šolam in zaradi tega izide tretja izdaja po jako nizki ceni in skrbno popravljena.

Politiški pregled.

* Dr. Kramar za češko-nemško spravo. V Plzinju je imel dr. Kramar shod, na katerem je razpravljal o češko-nemški spravi akciji in ostro napadal češke radikale, češ, da preprečujejo s svojo taktiko pravični in mirni razvoj političkega položaja. On kot demokrat mora obsojati vsak oktroa in posledica tega je, da smatra za svojo dolžnost, da sede z Nemci k skupni mizi in deluje trezno za pravično rešitev sprave med obema narodoma.

* Važna razzodba državnega sodišča. Dne 18. t. m. je izdalo državno sodišče važno razzodbo v jezikovnih zadevah. Stvar je ta-le: V občini Pliberk na Koroškem, ki je po večini slovenska, so bili za volitev nabiti samo nemški volilni predpisi itd. Občinarji slovenske narodnosti so se zaradi tega pritožili na deželno vlado, a ta je njih pritožbo odbila. Koroški rodoljubi pa so se pritožili še dalje na državno sodišče, ki je sedaj razzodilo, da imajo slovenski občinarji prav. Temeljni državni zakon zagotavlja namreč vsem državljanom v jezikovnem oziru enakopravnost, t. j. vsi v državi govoreči se jeziki so si popolnoma enakovrni. V občini Pliberk je po ljudskem štetju toliko in toliko Slovencev in ti imajo pravico zahtevati, da se volitve razpišejo tudi v njih domačem jeziku. S tega vzroka je državno sodišče odločilo deželne vlade razzveljavilo in razzodilo, da trdijo prav slovenski Pliberčani, ne pa deželna vlada.

* 30 novih kavalerijskih oddelkov strojnih pušk. »Zeit« poroča, da še letos ustanove 6 novih kavalerijskih oddelkov strojnih pušk, 24 jih pa ustanove leta 1914.

* Nova šarža pri vojaki. Od 15. novembra t. l. dobimo pri nas novo šaržo, namreč takozvane štabne podčastnike. To šaržo dobijo sedanji naredniki, ki služijo od 6 do 12 let pri armadi in se posebno odlikujejo po svojih zmožnostih in po svojih študijah. — Takih štabnih podčastnikov seveda ne bo dosti, a kogar bo sreča doletela, ta bo užival lepe ugodnosti, posebno za poznejšo civilno službo.

Kranjske vesti.

— Iz seje c. kr. okrajnega šolskega sveta v Radovljici dne 15. oktobra. Predsednik poroča o važnejših kurentnih potem rešenih zadevah, kakor tudi o nastavitvi začasnih in pomožnih učnih oseb. — Za pomaknitev v višji plačilni razred se priporočajo: Zavrl Valentin, Begunje; Zupančič Janko, Rateče; Eisenhart Gizela, Belapeč; Markovšek Edvard, Ljubno. Starostne doklade se priznajo Pleničarju J., Kropa, I. starostna; učitelju Jakliču Fran., Radovljica, tudi prva in učiteljici Ani Zevnikovi, Gorje, četrta starostna doklada. Sestavijo se kompetentne tabele za nadučiteljski mesti v Mošnjah in Jesenicah, kakor tudi za definitivno učno mesto v Radovljici. Pritrdi se prošnji krajnega šolskega sveta na Dovjem zaradi počitnic. — Ugodno se rešijo došle prošnje za denarne podpore. — Pritrdi se korakom, ki jih je storil predsednik glede razširjenja šol na Dovju v trirazrednico in v Gorjah v štirirazrednico. — Odobri se več inspekcijskih poročil. Nekaj disciplinarnih zadev se v smislu poizvedb reši. Odobri se proračun okrajne šolske knjižnice. Sprejme se z večino glasov predlog, da se vbočije »Učiteljski Tovariš« ne naroča več za okrajno učiteljsko knjižnico. — Čudno, da se nekateri ljudje tako boje poštenih listov.

— Slovenska šola v Kočevju. Dne 14. t. m. se je vršilo pred okrajnim glavarstvom v Kočevju zaslišanje onih staršev, ki so podpisali prošnjo za ustanovitev slovenske šole v Kočevju. Zaslišanje je vodil vodja okrajnega glavarstva nadkomisar Merk sam. Udeležene slovenske starše so zastopali dr. Ravnihar, državni poslanec, dr. Klepec, odv. kandidat, in Ante Beg, potovalni učitelj C. M. družbe. Izmed 45 podpisanih staršev se jih je zglasilo 17, od katerih le eden ni vztrajal pri svojem podpisu. Ostali, ki se niso zglasili, pa so večinoma rudarji v premogokopu, ki so jih grožnje od strani oskrbnika Stöckla in njegovih pomagačev in pa postopanje obč. redarja pri dostavljanju vabil pripravili do tega, da se niso udeležili zasliševanja. Kako se je pri dostavljanju vabil za zaslišanje postopalo, je naravnost neverjetno. Policaj, ki je vabila raznašal, je kar na lastno pest napisal, da stranka ne želi slovenske šole, ampak nemško, in je vabilo vrnil glavarstvu, starše pa je preslepil, da če se podpiše na vabilo, k zaslišanju ni treba priti, ker je že vse opravljeno. Na drugi strani pa je oskrbnik rudokopa Stöckl oskrbel, da so bili slovenski starši zadostno ostrašeni, da k za-

slišanju niso prišli. Dosti jih je pa, kakor zgoraj omenjeno, preslepil občinski policaj, ko je sam podpisoval, da stranka slovenske šole ne mara, in ponaredil podpise, kar je bilo dosti jasno videti iz tozadevnih vrnenih vabil. Zaradi tega so zastopniki staršev zahtevali, naj se zaradi teh velikih nerednosti in sleparij nedežli starši še enkrat povabijo k zaslišanju in naj se dostavljanje vabil odvzame občinam in se izroči drugim nepristranskim organom. Zastopnika mesta Kočevje sta seveda ugovarjala. Če bi se bilo godilo brez vsakega pritiska in brez vsakih nerednosti s strani mesta, bi bilo priglašeni otrok več kot zadostno število. Toda v kljub vsem neprilikam in vsemu terorizmu Kočevjarjev pride do ustanovitve slovenske šole v Kočevju. Prejalislej bo kočevski odpor zlomljen.

—r— **Dejanja govore!** Neki učitelj na Kranjskem je dobil službo v drugem okraju. Zaradi »sijajne plače« ni imel niti toliko, da bi imel za selitev, zakaj v domači vasi, kjer je do sedaj služboval, si ni upal dobiti toliko posojila. Edina rešitev tedaj, da je šel mož k deželnemu odborniku dr. Zajcu. Akademik dr. Zajec je sprejel ponižnega prosilca in njemu lastnem hribovskem tonu, češ, **liberalec ste, ne dam nič, Boga zahvalite, da ste sploh službo dobili.** Mož, osupljen nad takim zaderkastim sprejemom, jo pohlevno odkuri, a med vrati se vendar toliko osrdi, da še izpregovori: »Ne, ne, Slomškar še ni bil nikdar liberalec«. Beseda »Slomškar« je imela čudovit učinek na nepristranskega dr. Zajca. Z usjo prožnostjo svojega telesa skoči za odhajajočim prosilcem, ga povabi najljubeznivejše nazaj, mu ponudi stol in uspeh? — Z dvestošestdesetimi kronami v žepu se je zadovoljno roke mencaje vračal presrečni »Slomškar« domov, češ, »pa sem ga panal«. — G. dr. Zajec, pa utajite, če ni resnična ta zgodba?!? — Drug slučaj. K nekemu dokaj visokemu cerkvenemu dostojanstveniku se pride nekdo informirat zaradi neke učiteljske službe. Pripomnimo, da je tega dostojanstvenika prav dober prijatelj referent c. kr. deželnega šolskega sveta. »Sveti« mož, ki bi ne smel po besedah svojega prevzvišnega učitelja imeti niti sence sovražstva do svojega bližnjega, odgovori: »**Brez skrbi, kar po liberalnem smrdi, pri nas ne dobi službe.**« — Brez komentarja!

—r— **Ljudsko šolstvo.** Na mesto učiteljice Angele Jurečič-Kumelj, ki je zaradi bolezni na dopustu, je imenovana abs. učit. kandidatinja Hermina Stiene za suplentinjo na ljudski šoli v Strekljencu. — Abs. učit. kandidat Maks Furlan je imenovan za prov. učitelja in voditelja na enorazrednici v Šmihelu pri Hrenovici. — Štirirazrednica v St. Janžu se razširi na pet razredov in v to svrhu sistemizira novo učno mesto. — Absolv. učiteljska kandidatinja Jožefa Jaklitsch je imenovana za suplentinjo na ljudski šoli v Koprivniku. — Absolv. učiteljska kandidatinja Franciška Štrenar je imenovana za prov. učiteljico enorazrednice v Ostrožnem brdu. — Na mesto učiteljice Angele Janša, ki je zaradi bolezni na dopustu, je imenovana za suplentinjo v Jaršah bivša suplentinja v Moravčah Katarina Kosiša. — Kranjski deželni šolski svet je pripustil k brezplačni šolski praksi na šestrazrednici na Viču pri Ljubljani absol. učit. kandidatinja Ottilijo Krusch in Julijo Baran, na osemrazredni nemški zasebni dekliški ljudski šoli ljubljanskega šolskega kuratorija pa absol. učit. kandidatinja M. Razinger.

—r— **Okrajna učiteljska konferenca slovenskih ljudskih šol v Ljubljani** se je vršila dne 9. t. m. v dvorani Mestnega doma. V smislu § 34. zakona o šolskem nadzorstvu je konferenci predsedoval okr. šolski nadzornik A. Maier. Na dnevnem redu sta bili dve času primerni predavanji. G. prof. R. Kenda je predaval »O dogodkih iz francoske dobe na Kranjskem (1809 do 1813) s posebnim ozirom na Ljubljano in okolico.« G. dr. F. Stele je pa predaval »O varstvu spomenikov in ohranitvi domačega značaja naših krajev.« Obe predavanji sta bili zanimivi; zato sta žela predavatelja splošno pohvalo zborovalcev. Pri volitvi v knjižnični in stalni odbor so bili z vslikom izvoljeni kandidati, ki jih je nasvetoval nadučitelj Dimnik, in sicer v knjižnični odbor: Janez Lenek, Fran Marolt in Alojzij Kecelj; v stalni odbor pa: Marija Maroutova, Anton Razinger, Juraj Režek in Janko Likar. Sklenilo se je, da se okr. učit. knjižnica zaradi pomanjkanja prostorov preseli s l. mestne na IV. mestno šolo na Prulah.

Štajerske vesti.

—š— **Učiteljska nameščenja v celjskem okraju.** Začasno so nameščeni nastopni učitelji, oziroma učiteljice: Gustav Šilih in Helena Zupankova v St. Pavlu, Anica Ježovnikova v Petrovčah, Ljudmila

Fišerjeva v Teharji, Marija Seličeva pri Sv. Lovrencu, Franc Rožanc (nadomešča bolnega nadučitelja) in Angela Zdolškova v Ljubčini, Angela Siterjeva (nadomešča obolelo gospo Wudlerjevo), ga. Josipina Ekslova (nadomešča obolelo gospo Košutnikovo), Josip Žagar in Ciril Pregelj, ki sta imela dopust v svrhu umetniške izobrazbe, sta zopet nastopila svojo službo, prvi v Celju, drugi v Petrovčah.

—š— **Iz celjskega okraja.** Poročila sta se tov. Mirko Zdolšek, učitelj v Grižah in tov. Mela Jerovškova istotam. Bilo srečno!

—š— **Gotovlje pri Žalcu.** Marsikatero tovariša, marsikatero tovarišico še pogrešam med člani Slovenske Šolske Matice. Posebno mlajšim tovarišem in tovarišicam se nujno priporočam. Zdaj, ko je padla kaplja priboljška, odkrušite si 4 krone ter pošljite mi jih vsaj do 15. nov., ker je skrajni čas, da članarino odpošljem. Vljudno in nujno se priporoča Fr. Brina, poverjenik.

—š— **Gotovlje pri Žalcu.** Podpisana se priporoča kot blagajničarka Učiteljskega društva za celjski okraj. Kdor dobi te dni položnico učiteljske »Zadruga« v Celju, naj mi blagovoli članarino čimprej nakazati. Rada bi na prihodnjem društvenem zborovanju poročala, da mi ni nihče nič dolžan. — Tilka Brinarjeva.

—š— **Ormoško učiteljsko društvo** obhaja letos štiridesetletnico svojega obstanka. Živelo!

—š— **Vsi odbori učiteljskih društev na Štajerskem**, nadalje oni »Zeve«, »Verbanda« in »Bunda« imajo te dni zaporedoma seje, ki bodo na njih razpravljala o ključu, po katerem bodo porazdelili draginjsko doklado.

Goriške vesti.

—g— **Imenovanje.** Z odlokom ministrstva za notranje zadeve je bil gimnazijski profesor dr. K. Ozvald imenovan konservatorjem c. kr. arhivnega sveta na Dunaju za politiške okraje Gorica, Sežana in Tolmin.

—g— **Učiteljska beda.** V »Gorici« čitamo: Društvo meščanskih učiteljev je izdalo pred kratkim jako resen oklic, v katerem svari pred učiteljskim poklicom, ker ni več dobiti pravočasno prostora. Na Nižjem Avstrijskem je 1000 učiteljev brez kruha, na Češkem pa čez dve tisoč. Vsako leto konča toliko učiteljskihnikov svoje študije, da bi jih bilo dovolj za cela desetletja. V tem oziru bi bila potrebna statistika, ki bi izkazovala eventualna prazna mesta, da bi se mladina vedela ravnati. Na vsak način pa je dandanes težko svetovati komu, naj se loti učiteljskega, zato da bi postal učitelj. Ako misli iti potem drugam, tedaj že še gre, a da bi računil na učiteljsko službo, je pač kočljivo. Na Štajerskem n. pr. so omejili število učiteljskih kandidatov s tem, da ima učiteljske le po dva letnika: eno leto prvi in tretji, drugo leto drugi in četrtri itd. To bi tudi pri nas ne škodovalo, zakaj tudi v našem mestu študira cela truma deklet in mladeničev za učiteljski poklic, a lahko jih polovica že naprej računni, da ne bodo prišli do kruha, ker so vsa mesta zapolnjena po večini z mladimi, krepkimi močmi, ki se še ne bodo ognila s torišča. Na vsak način pa svetujemo pozornost in premislek!

—g— **Lov na slovenske otroke v Ločniku in italijanski učitelj Ceschia.** V »Soči« čitamo: Pred okrajno sodnijo v Gorici je bila klicana Marija Peršolja iz Ločnika. Zakaj je klicana, ni bilo razvidno iz vabila; mislila je, da je kaj zaradi otrok. Nemalo je bila žena razočarana, ko je zvedela, da je tožena zaradi žaljenja časti in da jo toži znani prijatelj Ločniških Slovencev, italijanski učitelj Ceschia. Stvar je ta: Znano je, kako vabijo Italijani v Ločniku slovenske otroke v italijansko šolo; obljubljajo jim obleke in kdo ve, kaj še vse. Peršolja je bila izjavila, da ji je Ceschia ponujal za otroka obleke in 30 kron denarja, ako pošlje svojega otroka v italijansko šolo. Učitelj Ceschia je šel tožiti Slovenko. On je izpovedal pred sodnijo, da je bil v hiši pri Peršoljevi, ji obljubil obleke za otroke, ali denarja ji ni obljubil, tako pravi on. Mož je tudi prisegel na to. Peršolja je zaradi tega obsojena na 5 dni zopora. Podana je proti razsodbi ničnostna pritožba. — O stvari izpogovorimo obširneje po vzklicni razpravi.

—g— **Strokovna nadaljevalna šola za zidarje v Renčah** prične šol. leto 1913/14. v sredo, 5. novembra. Vpisovanje novovstopivših učencev se vrši 1. in 2. novembra od 10. do 11. ure predp. v šoli. Sprejemajo se tudi zidarski vajenci iz drugih občin. Vpisnina 2 K.

—g— **Naznanilo.** Na dvorazredni obrtni nadaljevalni šoli v Solkanu se prične novo šolsko leto 4. novembra t. l. — Vpisovanje onih obrtnih in trgovskih vajencev, ki se še niso oglasili na županstvu

v Solkanu, bo 4. novembra od 11. do 12. ure predpoldne v pisarni šolskega vodstva v Solkanu. K vpisovanju je treba primesti zadnje izpričevalo ljudske, oziroma katere druge šole. — Vodstvo obrtne nadaljevalne šole v Solkanu 24. oktobra 1913. — Vodja: Fr. Bajt.

—g— **S Krasa** nam pišejo: Dne 6. novembra ima Goriško učiteljsko društvo zborovanje, in tretja točka dnevnega reda je »Naše gmotno stanje«. — Kaj pa naše učiteljsko društvo? Gotovo čaka na kak referat. Ne čakati sedaj referata, ampak sklicati zborovanje, ki naj bo njegova prva točka »Naše gmotno stanje in naše zahteve« (debat). — Druga točka pa naj bo zopet debata o uvodnem članku »Učiteljskega Tovariša« z dne 24. t. m. — Ako vsak učitelj in vsaka učiteljica prečita omenjeni članek, bo zborovanje gotovo plodonosno, ker delavec se ne manjka.

—g— **Učiteljsko vprašanje na Goriškem.** Pod tem naslovom piše tržaška »Edinost« v svoji 298. številki: »V Učiteljskem Tovarišu« se je razvila zanimiva polemika v zadevi učiteljskega vprašanja na Goriškem. Na eni strani stoji »Deželno učiteljsko društvo za poknežno grofijo Goriško-Gradiščansko«, na drugi pa ono učiteljstvo, ki stoji za okrajnimi učiteljskimi društvi, ki naj bi se združila v deželno zvezo po kranjskem in štajerskem vzoru. To organizacijsko vprašanje pa je le postranskega pomena, vsaj za sedaj, zakaj glavna stvar je tudi pri goriškem učiteljstvu izboljšanje gmotnega položaja, in prav v tem vprašanju vlada med obema strankama, če jih moremo imenovati tako, veliko nasprotje. Naše mnenje je, da mora biti izboljšanje položaja učiteljstva na Goriškem ena izmed prvih nalog nove deželne uprave in da se mora to izboljšanje izvesti na tak način, da bo stalno pomagano učiteljstvu, ne pa morda le s kakimi provizoričnimi odredbami, ki naj bi le deloma zamašile vedno bolj zevajoče luknje. Treba je le temeljite preuredbe učiteljskih plač, ki tudi v resnici zadovolji učiteljstvo in mu tako ustvari vse pogoje, da more točno in vestno vršiti svoje vevlačno nalogo v našem ljudstvu. Da pa se naše ljudstvo samo spozna s tem, za goriško deželo tako pomembnim vprašanjem, naj posnamemo iz »Učiteljskega Tovariša« spis, ki jasno označuje mišljenje večine goriškega učiteljstva in pravi: »Tu navaja »Edinost« doslovno naš uvodnik iz zadnje številke, ki mu dostavlja te-le besede: »To so glasovi iz učiteljskih krogov. Mi, kakor smo že rekli, moremo želeti, da se čim prej uresniči te upravičene zahteve, ker smo prepričani, da pomenja njih uresničenje veliko korist za naše ljudstvo na Goriškem, neuresničenje pa največjo škodo. Zato pa smo tudi uverjeni, da stori novi deželni zbor, ko se zopet snide, vse, da zadovolji naše učiteljstvo.« — Nas samo vesel, da se je tudi neučiteljsko, a nam prijazno časopisje začelo zanimati za to naše najvažnejše vprašanje. Naj dela tako naprej! Obenem opozarjamo na članek tov. Fr. Bajta, ki ga priobčujemo v današnji številki!

Istrske vesti.

—i— **Iz Kopršćine v Istri** nam pišejo: V jubilejski številki cenjenega lista »Učit. Tovariša« se je oglašil nekdo iz naših krajev ter poslal pod naslovom »Naše razmere« dopis, kjer v splošnem omenja, kako je naše bedno stanje ter kaka je skrb gotovih činiteljev za izboljšanje tega. Vse prav, vse na mestu! Vendar nečesa ne morem odobravati, in to je ravno trditve dopisnika dotičnega članka, s katero označa učitelje-udeležnike na kmet. tečaju v Gorici kot Benjamine raznih viš. šolskih oblastvenikov. — Bil sem, na svojo žalost, sam udeležnik tega tečaja ter z mano še četvorica istrskih tovarišev. In po mnenju dopisnika zgoraj imenovanega članka smotorej mi Benjamine raznih odločilnih faktorjev, in to edino-le zato, sklepaje po njegovem argumentiranju, ker smo bili v letošnjih velikih počitnicah na kmetijskem tečaju v Gorici. — No, in ker to dopisnik trdi v članku »Naše razmere«, bi ga presil, da navede še imena onih tovarišev, takozvanih ne-Benjamine, ki bi naj bili zastavljeni pri predlogu za pristup v dotični tečaj! Poznati mora gotovo vse malenkosti uradnega poslovanja te zadeve, ker drugače bi ne trdil tega o namišljenih činih za Benjamine. Moje skromno mnenje pa je, da je dotični dopisnik v marsičem na nejasnem. Vzemimo n. pr. sladkosti, ki jih nudijo taki tečajji udeležencem. Če bi bile te njemu vsaj približno znane, bi nikdar ne trdil, da je dneвно deveturno duševno delovanje in poslušanje raznih predavateljev čin za Benjamine! — Glede potnih odškodnin, ki bi naj ne bile primerne odkazane posameznikom, mislim, da zna vsak od nas, odkod je, kam se pelje, kam se mora vrniti in koliko vse to stane.

—i— **Legia nazionale.** Prihodnji občni zbor društva »Legia Nazionale« se bo vršil v Poreču, in sicer zadnje nedeljo meseca maja 1914.

Tržaške vesti.

—t— **Zagreško »Kolo« v Trstu.** Zagrebško pevsko društvo »Kolo« je tržaški podružnici »Glasbene Matice« naznanilo, da v soboto, dne 15. novembra, priredi v Trstu koncert. Nastopi tudi Marko Vušković. V Trstu se osnuje poseben odbor za sprejem bratskega hrvaškega društva.

—t— **Hrvaško šolsko vprašanje v Trstu.** V Trstu se v kratkem vrši ustanovni občni zbor »Hrvaškega šolskega društva v Trstu«, ki bo takoj otvorilo otroški vrtec; prostori so že zagotovljeni in bo ondi imelo svoje prostore tudi društvo »Strossmayer«.

—t— **Poročila se je v Škednju** bivša mnogoletna vrtnarica ondotnega šolskega vrtca gospodična Dragica Gregoričeva z uradnikom pri tvrcki Greinitz v Trstu g. Viktorjem Rosenbergom. Čestitamo!

Koroške vesti.

—k— **Slovenec sovražno delo Nemcev na šolskem polju.** Omenili smo že žalosten položaj, v katerem se nahaja slovensko šolstvo v Celovcu in njegovi okolici, kjer so Slovence na šolskem polju že preplavili Nemci, in sicer s svojim ponemčevanjem otrok. Nič boljše razmere ne vladajo po deželi. V bližini Celovca je Zrelec. Tam je dvorazrednica, seveda nemška, obiskuje jo 135 slovenskih otrok. V Podkrošju je dvorazredna šola z 88 otroki z nemškim učiteljstvom, v znanem Grabštajnu je popolnoma nemška štirirazrednica z 250 popolnoma slovenskimi otroki in z najbolj zagrizanim nemškim učiteljstvom. V Trdnji vasi, ki je še popolnoma slovenska, je nemška dvorazrednica s 100 slovenskimi otroki. V Pokrčah je trirazredna nemška šola, na kateri poučujeta dva nemško - nacionalna učitelja in ena učiteljica, 150 skoro brez izjeme slovenskih otrok. V Timenici je nemška dvorazrednica s 120 večinoma slovenskimi otroki. Kraji severno od Celovca, kakor Gospa Sveta, Karnski grad, Blatograd, St. Martin, Št. Peter i. dr., so se v zadnjih desetletjih že skoro ponemčili. V teh krajih ni niti ene slovenske šole. Bujno se širi ponemčevanje tudi ob Vrbskem jezeru. Tudi v teh krajih je nebroj vasi, ki so po veliki večini slovenske, imajo pa izključno samo nemške šole. Koliko je še slovenskih otrok, ki bi jih še lahko rešili. V Sv. Martinu nad Dholico n. pr. je nemška štirirazrednica s 232 učenci, ki so večinoma Slovenci. V Porečah je nemška petrazrednica z 270 učenci, izmed katerih je skoro polovica Slovencev. Podobno tlačijo slovenske otroke v nemške germanizatorične šolske kovačnice v Skoficah, v Ribnici, v Hodišah, v Kotmari vasi, v Žihpoljah, v Bistirici in v St. Janžu. V Rožu, v Medjem dolu, v Kaplji ob Dravi, v slovenskem Pliberku in sploh po vsej Koroški. Nemci hočejo prodreti do Karavank in ločiti rožanske Slovence od podjunskih. Ako se jim to posreči, bodo tvorili rožanski Slovenci le še jezikoven otok, ki se nikakor ne bo mogel vzdržati. Rož je krasen in se ne imenuje zastoj Rožna dolina, toda Nemeč tam vedno bolj prevladuje, bodisi na šolskem polju, kakor na industrijskem in na drugih poljih. Edina rešitev za Slovence bi torej bila, preurediti šole, zakaj vzgojo v narodnem duhu more dati otroku le zaveden naroden učitelj v domači šoli. Zato je prvo in najnujnejše vprašanje koroških Slovencev, kako naj si pridobe pravično in zakonito narodno šolstvo, zakaj brez tega je izguba Koroške vprašanje časa.

—k— **Imenovanje učitelja v Grebinju.** Na seji deželnega šolskega sveta dne 17. oktobra 1913 je bil imenovan za nadučitelja na petrazrednici v Grebinju tamošnji učitelj Julius Bohatta. Tržani so sicer prosili za deputacijo za nadučitelja Jožefa Oberlercherja iz Labuda, ki je tudi bil kompetent in ki je precej starej ter v gospodarskem oziru dosti izobražen. Dež. nadzornik Benda in dež. predsednik Fr. v. Fries-Skene sta deputacijo jako prijazno sprejela ter ji obljubila, da hočeta uvaževati prošnjo. Toda človek obrača, »Volksrat« pa obrne! Mesto je dobil Bohatta, ki je precej mlajši — samo za to, ker so se za njega zavzeli baron Helldorf, Herzog in župan Manner, že znani »gozdni mojster«, ki imajo tudi pri »Volksratu« važno besedo. K dosegu mesta mu je tudi pripomoglo znanje slovenščine, baje je prosilec zmožen slovenščine »in Wort und Schrift«, kakor je zapisal v svoji prošnji! Resnica pa je, da niti kakega slovenskega koroškega narečja ne obvladuje, niti otrok ne razume! Kako hoče mož poučevati v

prvem razredu — izključno slovenske otroke? Drugi razredi so pa itak popolnoma nemški! Vidi se takoj vpliv Schulver-eina in Südmarke, ki sta darovala vsak po 10.000 K za novo šolo! — Da, na papirju pač marsikdo zna slovenski! O, pri kompetencah je slovenščina dobra — sicer pa je vedno predmet zasmeha in zaničevanja. Za Slovence je vseeno, je li dobil nadučiteljsko mesto Bohatta ali Oberlercher, saj slovenščine ni zmožen nobeden. Omeniti je treba le žalostno dejstvo, da je tudi Grebinj postal nedosegljiv za vedno učiteljem, zmožnim kolikor toliko slovenščine. Obžalujemo izgubo mesta in kratkovidnost naših nemškutarskih učiteljev!

—k— **Učiteljske vesti.** Imenovan je za nadučitelja v Pontablu nadučitelj Daniel Leitner v Liesingu. Nadučitelj Lovro Horvat je prestavljen iz Pontablja v Globasnico. Za učitelja v Celovcu je imenovan učitelj Kropf v Grabštajnu. Učiteljica v Železni Kaplji Henrika Schnabl je dodeljena deklški šoli v Sent Vidu. Učitelj Franc Dragatin pride za učitelja na vadinico celovškega učiteljskega. Za suplentinjo v Velikovu je nastavljen Lea Bohrerjeva. Enoleten dopust za vojaščino je dobil učitelj Franc Kogelnig na Fari pri Prevaljah. Službeno starostno doklado dobijo: sedmo: nadučitelj Fr. Christof v Št. Jurju ob Zilji, Jožef Kovač v Ukvah, J. Tschanko Podljubljem, nadučitelj Franc Mory v Slovenjem Šmihelu, Ferdinand Stres v Medgorjah peto; šolski vodja Pavel Knež v Šmiklavžu četrto; Franc Gornik v Sent Jakobu v Rožu, Gustav Srebernik na Brdi ter Ludovik Primožič v Sent Jakobu v Rožu (na slovenski šoli) drugo. Deželni šolski svet je potrdil ustanovitev otroškega vrtca (nemškega) Pod Rožčico.

Splošni vestnik.

Friderik Stöger, trgovec in posestnik v Krškem je daroval za Učiteljski konvikt 2 kroni.

Nekatera učiteljska društva še niso poslala doneskov za Zavezini 25letni jubilej. Te dni dobe predsedniki teh društev poštne položnice. Uljudno prosimo, da store svojo dolžnost, da zamoremo že enkrat zaključiti račune. Vodstvo.

Ujeli in zaprli so v soboto »svetnico« Johanco. Zanimive slike o tem je dobil »Slovenski Ilustrovani Tednik«, ki jih priobči ta teden in bo torej totedenska številka še bolj zanimiva, od prejšnje. »Slovenski Ilustrovani Tednik« s slikami o ujeti Johanci je izšel v četrtek 30. t. m. in opozarjamo nanj.

Današnji številki je priložen prospekt engros tvrdke sukna M. Tomec v Mnihovgradu. Ta povsod znana solidna tvrdka je na najboljšem glasu in našim p. n. naročnikom kar najtopleje priporočamo, da po prilogi zahtevajo vzorce sukna, kateri tudi tokrat na lepoti in ceni prekašajo vse prejšnje.

Priporočamo cenjenim čitateljem tvrdko Ign. Vok v Ljubljani, Sodna ulica št. 7, katera ima priznano najboljšo Pfaffovo šivalno stroje in vozna kolesa »Puch« vedno v veliki izbiri v zalogi.

Opozarjamo tudi šolska vodstva, katera si mislijo za šole šivalne stroje nabaviti, da si naroče le Pfaffove stroje, ker ti so najbolj trpežni in jednostavni, s tečajji na kroglice (Kugellager) vsled česar tečejo zelo tiho in lahko in so raditega posebno za šolsko mladino najbolj priporočljivi.

Kakor se nam poroča dobi cenj. učit. osobje posebne ugodnosti pri nakupu. Več v inseratu.

LISTNICA UREDNIŠTVA:

Omožena štajerska učiteljica: Član-ka ne moremo priobčiti, ker smo od merodajne strani opozorjeni, da je bolje, ako o tem ne govorimo v javnosti. Zadevo bodo obravnavali na seji Vaše Zveze. — Sava: Porabimo prihodnjic. Drugo uredimo, da bo prav. Glej naš drugi članek! Pozdrav!

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Vse c. naročnike opozarjamo, da se bliža sklep leta, ko treba tudi račune poravnati. Sicer imamo hude, turške čase, pa za stanovski list mora vsak, kdor ga hoče čitati, žrtvovati 10 kronc. — Torej! Kdor list reklamuje, ne sme v svoji sveti jezi (ki ji pa upravn. čestokrat ni krivo!) ničesar drugega pripisati, kakor zgolj suho reklamacijo: »Reklamujem št. 41. Učit. Tovariša, ki je nisem prejel!« — Za vsak drugačen dostavek mora upravn. plačati kaz. porto 20 h. Torej pozor!

Upravništvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Radivoj Korene. Last in založba »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«. Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1453. Kranjsko. Temeljem razpisa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 9. avgusta 1913, št. 5104 in vsled sklepa redne seje c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 23. oktobra 1913 se novič razpisuje mesto stalnega učitelja extra statum na II. mestni deški ljudski šoli s sistemiziranimi zakonitimi prejemki. Prosilci za to službeno mesto naj svoje pravilno opremljene prošnje po predpisani službeni poti vlagajo pri podpisane c. kr. mestnem šolskem svetu v Ljubljani najkasneje do 10. novembra 1913. Doslej vložene prošnje za isto službo ostanejo v veljavi. C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 24. oktobra 1913.

Št. 3155. Na petrazredni ljudski šoli v Cerkljah, na štiri-razredni ljudski šoli v Št. Jerneju, Kostanjevici in Raki, na trirazredni ljudski šoli v Sv. Križu pri Kostanjevici in na dvorazredni ljudski šoli v Kalu pri Št. Janžu se razpisuje s tem učiteljska služba v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje je predložiti semkaj predpisanim potom do 26. novembra 1913. Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo. C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 13. oktobra 1913.

Kdor ljubi dobro kavo,

rabi kot pridatek »pravi zagrebški :Frank« z kavinim mlinčkom. — Kdor ga še ne vporablja, pogreša najboljšo.

emp 45/25.642

Knjigoveznica Iv. Bonač

Ljubljana, Šelenburgova ul. priporoča vsakovrstna knjigoveška dela, galanterijo, passepartuje itd. Posebno močna vez za knjižnice in čitalnice. Cene zmerne, delo solidno.

Najizvrstnejše in najboljše tamburice izdeluje in razpošilja

Prva sisečka ročna izdelovalnica tamburic J. Stjepušin Sisek.

Odlikovana na pariški izložbi l. 1900 in na milenijski izložbi 1896. Razn. tamburic in skladeb za razna godala ima kakor gosli, citre, kitare, mandoline, harmonike, okarine i. t. d., za katere se pošilja poseben cenik s slikami. Ilustrovan cenik tamburic pošljem vsakomur zastonj. V isti tovarni izhaja strokovni tamburaški mesečnik pod imenom »Tamburica«, ki prinaša razn. pouka tudi krasne tamburaške partiture ter stane letno samo 8 K.

Veletrgovina z železnino MERKUR

PETER MAJDIČ v Celju, Graška ulica 12

priporoča p. n. gospodom učiteljem, šolskim vodstvom in šolskim svetom svojo bogato zalogo raznovrstnega železninarskega blaga, kakor: peči za šole, železne hišne oprave in kuhinjske posode, vrtnih ograj, čebelarkega orodja in sploh vseh v železninarsko stroko spadajočih sredstev najboljše kakovosti, po najnižjih cenah. Postrežba točna.

Ferdinand Palovec

konces. zobotehnik

naznanja slavnemu občinstvu, da je otvoril v Ljubljani, Dalmatinska ulica št. 5 (poleg Kmetske posojilnice)

zobotehniški atelje

in se priporoča v obilen poset. Izdeluje umetna zobovja, zlate krone, zobe na kavčukove plošče in izvršuje tudi vsa v to stroko spadajoča popravila.

FAFF šivalni stroj

je najboljši šivalni stroj sedanosti. 10letna garancija. Pouk v vezenju brezplačen. Ceniki zastoj in poštne prosto.

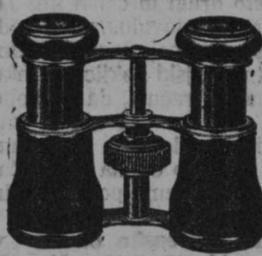
Ign. Vok — špecialna trgovina šivalnih strojev in koles — Ljubljana, Sodna ulica št. 7.

Barhenti, flanele, sefiri, piketi, kanefasl, kepr. **M. JIRSOVA** učiteljeva soproga. Platno, damaski, robci, brisače, rjuhe, vsa oprava.

lastnica ročne tkalnice v Novem Hradku nad Metnjo št. 16 (Češko). 40 m ostankov za 20 K franko. Neugajajoče vrnite. Učitelstvu popust. Vzorci franko.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9

Izprašani optik. Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice, domobrancev i. t. d.

Očala in ščipalniki natančno po zdravniških predpisih. Toplometri, barometri, mikroskopi, daljnogledi Busch, Goerz, Zeiss i. t. d.

Fotografski aparati itd. Moderno urejena delavnica z električnim obratom. Ceniki brezplačno.

Tovarniška zaloga priznana najboljših švicarskih ur kakor tudi zlatnine in srebrnine.

Zaloga raznega risalnega orodja za dijake, inženirje, arhitekta itd. Strogo solidna tvrdka!! Ogromno število pohvalnih pisem na razpolago. Krasni ceniki na zahtevo zastoj. Cene solidne! Postrežba točna!

Gramofoni od K 20.— naprej, plošče od K 1.50 naprej vedno v zalogi.

Prvo splošno uradniško društvo avstro-ogrske monarhije

na Dunaju, I., Wipplingerstrasse št. 25.

je ena največjih in najstarejših zavarovalnic za življen v monarhiji in izvršuje zavarovanja za življenje in rente v vseh kombinacijah.

Za izboljšanje gospodarstvenega stanja, za preskrbljenje prihodnosti navezano je posebno učiteljstvo na samopomoč potom zavarovanja življenja; ugodnosti, ki jih nudi v tem obziru Uradniško društvo, pa tudi humanitnemu delovanju namenjene uprave Uradniškega društva kažejo učitelju, da mu je najboljšo, če se oklene Uradniškega društva. Iz pravega spoznanja teh ugodnosti pridružila so se

največja učiteljska društva

Avstro-ogrske Uradniškemu društvu.

Silno ugodni zavarovalni pogoji. Nizke premije. Izplačevanje nemudoma in brez odbitka. Garancijsko premoženje koncem l. 1912 84 milijonov kron Stanje zavarovanj koncem l. 1912 222 milijonov kron Izplačanih zavarovanj do konca l. 1912 121 milijonov kron

Pojasnila daje brezplačno in, ne da bi vprašalec prevzel kake obveznosti

Glavni zastop uradniškega društva za Štajersko, Koroško in Kranjsko v Gradcu, RadetzkystraBe 10.

P. n. učiteljstvu in slavnemu občinstvu se priporoča Kavarna „EVROPA“ v Ljubljani, na Dunajski cesti.

Na razpolago je „Učiteljski Tovariš“ in vsi drugi slovenski ter velika izbira tujih časopisov. — Za točno postrežbo in dobro pijačo je vedno kar najbolje preskrbljeno.

Anton Tonejc, kavarnar.